HARAÇÇI
KARDEŞLER
İzmir ve Ankarada olduğu gibi İstanbulda da büyük bir
MOBİLYE
Mağazası açtılar. Salonları bir defa görünüz.
Adres: Fincancılar Rızapaşa yokuşu No. 61
İZMİR - ANKARA - İSTANBUL

Cumhuriyet

İSTANBUL — CAĞALOĞLU

17 nci yıl sayı: 5826 Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul. No. 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve matbaa kısmı: 24299 - 24290

Salı 30 Temmuz 1940

Şaka
EN GÜZEL MİZAH MECMUASI
PEK YAKINDA

Alman birliği Karşısında Avrupa

Avrupa devletleri realiteyi olduğu gibi görmeli ve yollarını ona göre tayin etmelidirler. Realite karşısında nikbin bulunmak da şarttır.

Dünya, realiteyi olduğu gibi görmeğe mecburdur. Fransız ordusu ortadan kalkalı bir buçuk aya yaklaştığı halde, birçokları, hâlâ, müspet vakıalar üzerinde durmaktansa istikbale dair tahminler ileri sürmeyi tercih ediyor görünüyorlar. «Nihaî safha nasıl olacak?», «İngiltere zaptedilebilir mi?», «Hava harbini Almanlar kazanacaklar mı?» gibi yarına aid meseleler hakkında mütalea yürütenler ekseriyet teşkil ediyor.

Yarını düşünmek, yarını bulmaya çalışmak herkesin vazifesi olmakla beraber, bu işi başarabilmek için, her şeyden önce «bu gün» üzerinde kâfi derecede durmak şarttır. Unutmıyalım ki hayat biraz «dün», biraz «yarın» ise hepsinden fazla «bu gün» dür.

Bu gün Avrupada bir Alman kudreti yaşayor. Bu kudretin membaı, kemiyet ve keyfiyet itibarile Alman birliğinden gelir. Alman birliği ise bir veya birkaç şahsın değil, tekâmül eden bir fikrin, binaenaleyh tarihin eseridir.

18 inci asır filozofları yeni insan düşüncesile birlikte «milliyet» duygusunun nüvesini hazırlarlarken Almanya, ileri fikir cereyanlarından habersiz olarak yaşamakta devam edemezdi. Ve Fransada başlayarak, Balkanlara kadar bütün Avrupaya yayılan bir «fikir» Almanyada her hangi bir reaksyon uyandırmasın olmazdı.

Son tahlilde «dil birliği, kültür birliği, beraber yaşama isteği» esaslarına dayanan milliyet fikri, kütlelerin şuurunda yer edinmeye başladığı gündenberi, Avrupa, bir Alman birliği davasile karşı karşıya kaldı.

Fakat bu birlik bazı milletleri korkutuyordu. Avrupanın ortasında, muazzam bir nüfus kesafetine malik, endüstrici bir devletin teşekkülü, şüphesiz birçoklarının zararına olacaktı. Onun içindir ki, milliyet fikrini müdafaa edenler bile Alman birliğine mâni olmak maksadile ellerinden geleni yapıyorlardı.

Fransız tarihçisi Jacques Bainville Üçüncü Napoléon'un siyasetini tenkid ederek: «1860 - 1870 seneleri arasında muhtelif Alman devletlerini birbirine düşman yapan ihtilâflardan istifade etmesini bilemedi, bu suretle 1871 hezimetini kendi ellerile hazırladı» derken haksızdır. Tarihte müspet hareketler, menfi hareketlere daima galebe çalmışlardır. Üçüncü Napoléon harikulâde mahir bir diplomat olsaydı da Alman birliğine sed çekebilseydi, hâdiselerin akışını ancak geciktirmiş olacaktı; bundan dolayı tarihî neticeler değişmiyecekti.

Nitekim Onsekizinci asrın ikinci yarısındanberi tekâmül eden milliyet fikri, aradaki hâdiseler ne olursa olsun, Büyük Frederic ve Bismark merhalelerinden geçtikten sonra nihayet bu gün Hitler'in şahsında en kuvvetli sembolünü bulmuştur.

Aynı dili konuşan, aynı kültüre ve aynı emellere malik 90 milyonluk bir kütle, Avrupanın ortasında artık tek devlet teşkil ediyor.

Bu bir realitedir ve bunu olduğu gibi kabul etmek lâzımdır.

90 milyon insanın Avrupa için bir tehlike olacağını ileri sürerek Alman birliğini parçalamaya uğraşmak tarihi tersine yürütmek gayretine benzer. Alman birliğini parçalamak için «milliyet» fikrini öldürmekten başka çare kalmamıştır. Bu fikir yaşadığı müddetçe hiç bir milleti, devamlı olarak, parçalamak kabil olmıyacaktır.

Avrupa devletleri realiteyi olduğu gibi görmeli ve yollarını ona göre tayin etmelidirler. Realite karşısında nikbin bulunmak da şarttır. Tarih cemiyetlerin tekâmül oluşu ise tekâmül «daima daha iyiye doğru gidiş» demektir.

NADİR NADİ

Rusya ile Efganistan arasında bir ticaret anlaşması imzalandı

Moskova 29 (a.a.) — Tas Ajansı, dün gece Kâbil mahreci ile neşrettiği bir telgrafta, Sovyet - Efgan ticaret anlaşmasının imzalandığı hakkında ilk haberi vermiştir.

Öğrenildiğine göre bu ticaret muahedesi Kâbilde üç veya dört gün evvel imzalanmıştır.

Yarıresmî Efgan «İslah» gazetesine göre, anlaşma neticesinde iki memleket arasında ticaret mühim surette artacak ve bu anlaşma «Efgan istiklâlinin ilk günündenberi iki memleket arasında mevcud dostluk ve iyi komşuluk münasebetlerini» daha ziyade sıklaştırmaya yardım edecektir.

Efganistan, Sovyetler Birliğinden tuz, şeker madenî yağlar ve mensucat ithal etmekte ve ezcümle yün, deri ve otlar ihrac eylemektedir.

İngiltere sahillerine dün şiddetli hücumlarda bulunan Alman filolarından biri uçuş halinde

AFRİKADA

İngiliz - İtalyan kuvvetleri çarpışıyor

Hava muharebelerine Fransız pilotları da iştirak ediyorlar

Kahire 29 (a.a.) — Şarkî Afrikada arkadaşları İngiliz hava kuvvetleri yanında Fransız pilot ve mürettebatının harekâta iştirak etmekte oldukları bu günkü İngiliz hava kuvvetleri kumandanlığının tebliğinden anlaşılmaktadır:

Bu tebliğin metni aşağıda yazılmıştır:

«Şarkî Libya üzerinde avcıların refakatile bombardıman tayyareleri tarafından müteaddid keşifler yapılmıştır. Bu uçuşlar esnasında bir büyük düşman avcı teşekkülüne hücum edilmiştir. Muşademeler esnasında bir düşman avcısı düşürülmüştür. Bir tayyaremiz avdet etmemiştir.

[Arkası sahife 4 sütun 2 de]

İngiltereye yapılan hava akını

100 Alman tayyaresi dalga halinde hücum etti

Alman tayyarelerinden yirmisi düşürüldü, İngilizlerin de zayiatı var

Londra 29 (a.a.) — «Reuter» İngiltere'nin cenubu şarkî sahillerinde bir şehir bu sabah erken yüz tayyare tarafından bir hücuma uğramıştır. Bu tayyarelerden elli ilâ altmışı, pike suretile bombardıman etmişlerdir. Büyük miktarda

[Arkası sahife 4 sütun 4 te]

DENİZ HARBİ

Bir İngiliz harb gemisi batırıldı

İngiltere Bahriahmer ve Akdenizde tam bir hakimiyet tesis etti

Londra 29 (a.a.) — Amirallık dairesinin tebliği:

Wren torpito muhribi, düşman faaliyeti neticesinde batmıştır. Wren'e düşman hava kuvvetlerile karakol gezen torpito muhriblerimiz arasında vukua gelen bir çarpışma esnasında bir bomba isabet etmiş ve bunun neticesinde batmıştır. Bu çarpışma esnasında torpito muhriblerimizden diğer birisi Montrose torpito muhribi, iki düşman bombardıman tayyaresi düşürmüştür.

Kızıldeniz ve Akdenizde İngiliz hakimiyeti

Kahire 29 (a.a.) — «Reuter» Süveyş

[Arkası sahife 4 sütun 3 te]

Balkanlarda

Almanya Macar, Bulgar talebine muzahirdir

Yarı resmî bir tebliğ, Almanyanın bu talebleri her zaman mantıkî bulduğunu bildiriyor

Bulgar nazırları tayyare ile Peşte'ye gittiler

Berlin 29 (a.a.) — D. N. B. Ajansı bildiriyor:

Almanyada, doğu - cenub meselelerinin serbest bir anlaşma ile bizzat Balkan memleketleri tarafından halledilmesi ve bu hattı harekette her devletin kendi mes'uliyetini müdrik bulunması icab edeceği kanaati mevcuddur. Almanya ve İtalya diktatlar ihdası tasavvurunda değillerdir.

Bir taraftan Rumanya ile Bulgaristan, diğer taraftan da Rumanya ile Macaristan arasındaki arazi meselelerine gelince, bızı Macaristanla Bulgaristana Umumî Harbdeki silâh kardeşliğile takviye edilmiş olan eski ve samimî bir dostluk bağlamaktadır.

Salzburg'un iyi malûmat alan mahfillerinde Almanyanın Macar ve Bulgar devlet adamlarile yaptığı müzakerelere dair olarak beyan edildiği veçhile, Almanya Macaristanla Bulgaristanın tadil mutalebelerine karşı sempatisini ve bunları mantıkî bulduğunu hiç bir zaman gizlememiştir.

Harbden sonraki Rumanya muahedeler tarafından şuursuz bir surette kurulmuş-

[Arkası sahife 4 sütun 1 de]

Saz çalarken...

Evvelki geceyarısından sonra Kabataşta bir cinayet oldu

Arkadaşını öldüren Hüseyin Deliosman, Adliyeye getiriliyor

Evvelki gece saat 1,5 ta Kabataşta sarhoşluk yüzünden bir cinayet olmuştur. Cumartesi günü İstanbula gelerek Fındıklıdaki hemşiresine misafir olan Hüseyin Deliosman, evvelki gece uzaktan akrabası olan İnhisarlar idaresinde sandalcı Abdülmuttalible beraber Kabataşta bir şarab deposuna giderek bir hayli içmişlerdir. Oldukça

[Arkası sahife 4 sütun 6 da]

Havacılık dersleri

Maarif Vekâleti programlara havacılık dersleri de koyacak

Alınan notlar, askerlik dersleri gibi sınıf geçmeğe de müessir olacaktır

Türkkuşu talebelerine havacılık dersi veriliyor

Memleketimizde havacılığı inkişaf ettirmek üzere Türk Hava kurumu tarafından hazırlanan geniş programın tatbikına başlanmıştır. Bu itibarla bu sene yeniden on vilâyetimizde Türk - kuşu şubesi açılacaktır. Bu vilâyetler arasında Gaziayıntab, Diyarbakır, Elâzığ, Trabzon, Samsun da bulunmaktadır. Bu vilâyetlerde açılacak şubeler için lâzım gelen malzeme kurum fabrikaları tarafından hazırlanmağa başlanmıştır.

Şehrimizde bir paraşüt kulesi yapılmasına karar verildiğini yazmıştık. Yapılan tetkikata göre kulenin Taksimde inşası münasib görülmüştür. Paraşüt kuleleri tedricen diğer vilâyetlerimizde de yapılacaktır.

Beden terbiyesi mükellefiyeti kanunu tatbika başlandığı zaman hava bilgilerine de ehemmiyet verilecektir. Bu hususta bir talimatname hazırlanmaktadır.

Bundan başka Maarif Vekâleti bu ders yılı başından itibaren bütün mekteblerde havacılığı ders programına ithal edecektir. Bu dersin haftada kaç saat ve ne suretle okutulacağı hakkında Talim ve Terbiye heyeti tarafından tetkiklere başlanmıştır. Verilen karara göre havacılıktan alınan notlar, askerlik dersleri gibi sınıf geçmeğe de müessir olacaktır. Havacılık teşkilâtı Üniversitede daha esaslı bir şekilde olacaktır. İlk ve orta tedrisatta alınan bilgiler burada tekemmül ettirilecektir. Bu suretle az bir zamanda memleketimizde binlerce genc bilfiil havacı olarak yetiştirilmiş olacaktır.

Bu sene İnönü kampında talim yapmakta olan 490 gencin 300 den fazlası paraşütçü olarak yetiştirilecektir. Önümüzdeki devrede paraşütçü sayısı bini bulacaktır. Bu sene Gedikli Yuvasına bir misli fazla talebe alınacaktır.

Sabık Fransız nazırlarından Georges Mandel

Harb mes'ulleri

Hükûmet yüksek bir mahkeme kurmaya karar verdi

Şimalî Afrikada bulunan nazırlar İngiliz hükûmetile temasa gecmisler

Mandel de muhakeme edilecek

(Yazısı 4 üncü sahifede)

Japonyanın Çinde son ihrac hareketini tespit eder harita

JAPONYADA BİR HÂDİSE

Dün on bir İngiliz casusluk töhmetile tevkif olundu

Bunlardan Reuter ajansının muhabiri kendini jandarma karargâhının penceresinden attı, öldü

Şanghay 29 (a.a.) — Reuter muhabirinin salâhiyettar bir membadan öğrendiğine göre, Japonyada İngiliz tebaasından on kişi tevkif edilmiştir. Tevkifin sebebleri henüz malûm değildir. Bu İngilizlerin tevkif edildiği haberi dahi Japonyada henüz neşredilmemiştir. Tevkifat, memleketin muhtelif mıntakalarında yapılmıştır. Tevkif edilenler, arasında, Japonyada en yüksek İngiliz şahsiyetlerinin bir kaçı da vardır. Bu on İngilizin tevkifi hakkında yabancı memleketlere telgraf çekilmesi dahi memnudur.

Reuter'in muhabiri nasıl öldü

Tokyo 29 (a.a.) — Domei Ajansının verdiği bir habere göre, Reuter'in Tokyo muhabiri, Cox, jandarma umumî karargâhında «isticvab edilmekte iken» binanın ikinci katındaki bir pencereden kendisini sokağa atmıştır. Cox, aldığı yaralar neticesinde bir saat 45 dakika sonra ölmüştür.

Cox, Japonlar tarafından tevkif edilen İngiliz tebaası arasında bulunmakta idi. Tevkif olunanların miktarı, henüz ismi bulunmıyan bir şahsın daha yeniden tevkifi üzerine 11 e çıkmıştır.

İngiliz elçisinin ziyareti

Tokyo 29 (a.a.) — İngiliz büyük elçisi Sir Robert Craigie, bu sabah saat 11 de Japon Hariciye Nazırı Matsuoka'yı ziyaret etmiştir. Domei ajansı, görüşme mevzuunun bildirilmemiş olduğunu söylemektedir.

Mevkuflar arasında fahrî konsoloslar da var

Tokyo 29 (a.a.) — Tevkif edilen İngiliz tebaası arasında, Ringer birader-

[Arkası sahife 4 sütun 3 te]

Amerikalıların müdafaa tedbirleri

Havana konferansında verilen kararlar İngilterede müsaid karşılandı

Havana 29 (a.a.) — Çok salâhiyetli bir kaynaktan öğrenildiğine göre, Panamerikan mukavele projesi Amerika bölgesindeki Avrupa müstemlekelerinin yalnız kuvvete müracaatle değil muahedelerle de başka bir devlete terk veya devrini reddetmektedir.

Neticenin ehemmiyeti

Nevyork 29 (a.a.) — New-York Herald Tribune gazetesi, Havana itilâfının beynelmilel işler üzerinde doğrudan doğruya tesirler icra edebileceğini yazmaktadır. Reisicumhurun haricî politika siyasetinde temel taşını teşkil eden garb nısıf Küresinin müdafaa politikası hususunda Havana'da verilmiş olan kararlar büyük bir zafer teşkil etmektedir.

Times'in memnuniyeti

Londra 29 (a.a.) — Panamerikan konferansının vardığı tam anlaşmadan bahseden Times gazetesi şu satırları yazıyor:

«Bu suretle akdedilen anlaşma Monroe prensipi tarihinde yeni bir merhaledir. Amerika dışında hiç bir devlet ve hatta üzerinde bayrağı dalgalanan arazıyi her hangi bir mütearrıza karşı himaye edebileceğine sarsılmaz itimadı o-

[Arkası sahife 3 sütun 6 da]

Mete şilepi geldi

Vapur süvarisi, geminin geçirdiği heyecanlı macerayı anlatıyor

«İtalyadan ayrıldıktan sonra yolda önümüze İngiliz ve İtalyan denizaltıları çıkıyor, tayyareler üstümüzde dolaşıyorlardı»

Dün limanımıza gelen Mete şilepi

(Yazısı 4 üncü sahifede)

BUGÜN
3 üncü Sahifemizde

Stratosfer uçuşları

Bir Türk havacılık mütehassısının çok şayanı dikkat makalesini okuyunuz.

TARİHTEN

YAPRAKLAR

Harbe sebeb olan meş'um telgraf

Yazan: Kadircan Kaflı

Hohenzollern sülâlesinden birinci Guillaume Prusyada asker inkılâb yapan ve 1866 da Avusturyalıları Sadovva'da mağlûb ettikten sonra (Alman Birliği) nin reisi olan bir hükümdardır.

İspanya tahtı bir ihtilâl neticesinde 1868 eylûlündenberi münhaldi; kral aranıyordu. 1869 martında namzedler arasında Prusya kralının yeğeni Leopold'ün de bulunduğu öğrenildi. Prens bunu istemiyordu; lâkin Bismark böyle bir namzedliğin Fran sayı kızdıracağını biliyor; bunu bir harb bahanesi olarak kullanmak istiyordu. Bir çok muvaffakiyetsizliklerden sonra nihayet İspanyollarla ve Prensle anlaştı; 1870 senesi haziranında bu işi gizli tuttu ve 2 temmuzda Madride bildirdi.

İşte o zaman Fransada telâş ve gürültü koptu: Fransa iki ateş arasında kalacaktı; Charles - Quint'in imparatorluğu diriliyordu; birinci François ve on dördüncü Louis böyle bir vaziyete meydan vermemek için ne kadar uzun harblere katlanmışlardı!.

Fransa Hariciye Nazırı Dük de Gramont Berlin sefiri Benedetti'ye, namzedliğin geri alınması için teşebbüste bulunmasını emretti.

İmparator üçüncü Napoleon hastalıklardan harab bir halde bulunuyordu; harb istemiyordu; Başvekil Emile Olivier de bu fikre iştirak ediyordu. Hatta o tarihte 73 yaşında bulunan Prusya kralının da harb arzusu pek ateşli değildi. İmparatorun ricası üzerine İngiltere, Avusturya ve Rusya dostça araya girdiler; 12 temmuzda namzedlik geri alındı. Bunu gerek üçüncü Napoleon, gerek Başvekil büyük memnuniyetle karşıladılar; çünkü Fransa hükûmeti için bir muvaffakiyetti. Fakat heyecana düşmüş olan halkı daha ziyade tatmin edebilmek için muvaffakiyeti daha parlatmak hevesine kapıldılar.

Ayni günün akşamı Gramont Berlindeki elçisi Benedetti'ye bir telgraf çekti. Prusya kralından Prens Leopold'ün bundan sonra da namzedliğini koymıyacağını taahhüd etmesini istedi.

Kral Ems kaplıcalarında bulunuyordu. 13 temmuz sabahı Benedetti ona bir gezintide rastladı; hükûmetinin dileğini bildirdi. Müzakerenin bir kısmında canı sıkılmış görünen kral oldukça sert bir tavırla reddetti bununla beraber Prensin feragat kâğıdı gelince sefiri, görüşmek üzere çağıracağını söyledi. Saat ikiye doğru, beklenen kâğıd geldi. Benedetti çağırılmadı ve bir yaver vasıtasile şöyle denildi:

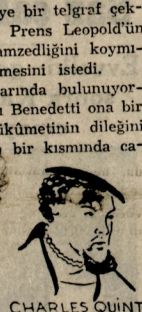

«Sa Majesté n'avait rien de plus à communiquer à l'ambassadeur.»

Benedetti yaver vasıtasile müzakereyi yeniden açmağa çalıştı. Akşam altıya doğru karşılıklı müsamahalar sayesinde kral kendisinin feragat hakkındaki tasavvurunun tam olduğunu bildirdi. Sefir de tatmin edilmiş bulunduğunu söyledi. Sulh kurtulmuş görünmüyordu.

O gün Berlinde Başvekil Bismark'la Moltke ve Harbiye Nazırı Roan akşam yemeğini birlikte yiyorlardı. Bu mesele hakkındaki telgraf okunduğu zaman Moltke ile Roan harb imkânının kaybolduğunu görerek harab bir halde çatal ve bıçaklarını ellerinden düşürdüler. Fakat Bismark telgrafı tekrar okudu ve Moltke'ye sordu:

— Ordu, en büyük muvaffakiyet ihtimali verecek şekilde harbe başlamak için gerçekten hazır mıdır?

— Hiçbir zaman bu kadar imkân ve vasıtaya sahib olmadık.

— O halde rahat rahat yemeğinize devam ediniz.

Bismark bir kurşun kalemi aldı; telgrafın büyük bir kısmını, yalnız ilk ve son cümleleri kalmak üzere, çizdi. Şu şekle soktu:

«L'ambassadeur français a demandé à S. M. le roi de l'autoriser à télégraphier à Paris que S. M. à tout jamais s'engageait à ne plus donner son Consentement si les Hohenzollern devaient revenir sur leur candidature. Là - dessus S. M. a refusé de reçevoir encore l'ambassadeur français et lui a fait dire par l'aide de camp de service que S. M. n'avait plus rien à lui communiquer.»

Telgrafın aslına göre Kral sefire «Evvelki sözlerine ilâve edecek başka bir şey olmadığını demiş bulunuyordu. Halbuki değiştirilen veya fena tercüme edilen ikinci şeklinden «Fransa sefirinin Hohenzollern'lerin namzedliğe dönüşlerine Kralın hiç bir zaman razı olmıyacağının Parise telgrafla bildirilmesine müsaade istediği ; yaver vasıtasile de sefire söylenecek Kralın sefiri tekrar kabulü reddettiği ve hiçbir şeyi bulunmadığını bildirdiği» anlaşılıyordu; bundan aynı zamanda artık münasebette bulunmıyacağı manası da çıkabiliyordu.

Bismark bu telgrafı Prusyanın ecnebi mümessillerine ve Berlin gazetelerine verdi. Gazeteler gece saat onda hususi tabılarla neşrettiler.

Almanlar «Krallarının tahkir edilmek istendiğini» Fransızlar da «sefirlerine hakaret olunduğunu» söylüyorlar; köpürüyorlardı. Bismark bu telgraf hakkında:

— Gaulois boğası üzerinde bir kırmızı manto tesiri yapsın!

Demişti.

Alman halkı hiç bir zaman harb için bu kadar arzu göstermemişti. Pariste halk «Berline!» diye haykırıyordu; 15 temmuzda Prusya sefaretinin camları parça parça edildi.

Fransa, Avusturya ve İtalya ile ittifak yapılacağını boş yere umuyordu; hesab ve imkânları geniş tutuyordu.

18 temmuzda, Almanyaya harb ilân edildiği resmen Berline bildirildi; lâkin harb ancak, ağustosta başladı ve 9 eylûlde Almanlar Parisi muhasara ettiler.

Kadircan KAFLI

Halkın dilekleri

Devlet sermayesile teşekkül etmiş müesseselerdeki memurların tekaüdlükleri

Tamamen veya kısmen devlet sermayesile teşekkül etmiş müesseselerin murakabesine aid 1938 de neşredilen kanunda bu müessese - lerde çalışan memurların da devlet dairelerinde hizmet gören memurlar gibi tekaüdlük hakkından isti - fade etmeleri lâzım geldiğine dair sarih bir kayıd mevcuddu. O za - mandanberi devlet baremine dahil olmuş bulunan bu kabil müessese-lerdeki memurların maaşından muayyen tekaüdiye miktarı da tevkif olunmakta, fakat ayrılanlara veya ölenlerin ailelerine ancak memur - dan kesilmiş olan para verilmektedir. Bazı müesseselerde bir tekaüdiye nizamnamesi mevcud olduğu halde sandık yoktur. Bazılarında da sandık vardır, lâkin sarih bir ni - zamname yoktur.

Muallâkta kalmış olan bu işleri toptan halletmek için son günlerde bir komite teşekkül etmiş olduğunu ve komitenin bu memurları devlet memurlarının aynı şekilde tekaüdiye hakkından istifade ettirip ettirmemekte tereddüd gösterdiğini haber aldık. Alâkadarlar, eğer bu şekil kabil değilse, hiç olmazsa hayat sigortası tarzında teşkilât vü - cude getirilerek istikballerinin te - minini rica etmektedirler. Komite - nin nazarı dikkatine arzediyoruz.

Ecza fiatları, doktor ücretleri

Taksim Recebpaşa caddesi üsteğmen R. Taykut imzasile:

«Şu sırada İstanbulda hastası olanlar çok sıkıntı çekiyorlar. Aynı cadde üzerindeki eczanelerde bile aynı ilâclar bazan 25 - 30 kuruş fiat farkile satılıyor. Doktor vizite-leri 5 ve 2 lira arasında tehalüf etmektedir. Meccanî hastanelerde yer bulunmuyor. Hususî hastanelerde ise günlük yatak ücretleri bazı evlerin aylık kiralarından bile fahiştir. Acaba ecza fiatları tespit ve doktorların sınıflarına göre vizite ücretleri tayin edilemez mi? Hususî hastanelerin yatak ücretleri de makul bir hadde indirilemez mi? Sıh - hiye Vekâletinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.»

Azgın bir manda

Hasköy halkını heyecana verdikten sonra öldürüldü

Bağlı olduğu yerden kaçan azgın bir manda Hasköy halkını bir hayli korkutmuş ve küçük bir çocuğu yaralad-iktan sonra tabanca ile öldürülmüştür.

Hasköyde bir ahırdan kaçan manda bütün hızile Kasımpaşaya kadar koşmuştur. Bu müddet zarfında bir kaç kişi güçlükle kendilerini mandanın önünden kurtarabilmişlerdir. Manda, Kasımpaşada Zindanarkası sokağın - dan geçerken orada hiç bir şeyden haberi olmadan oynayan 3 yaşlarında Torgay adındaki çocuğa hücum ederek zavallıyı bir boynuz darbesile başından ağırca yaralamıştır.

Bu sırada halk tarafından etrafı çevrilen azgın manda Kasımpaşa iskelesi civarındaki un değirmenine girerken tabanca ile öldürülmüştür.

Ahmed Mithat efendinin kitablarının satışı durduruldu

Satışa çıkarılan merhum Ahmed Mithat Efendinin kitablarını tetkik etmek üzere, Maarif Vekâletince bir komisyon teşkil edildiğini yazmıştık. Komisyon, dün faaliyete geçmiş, kütübhanede mevcud kitabların kıymetlerini takdire başlamıştır. Verilecek rapora göre Maarif Vekâleti, kitabların satın alınması hakkında bir karar verecektir.

Ahmed Mithat Efendinin kütübhanesinde 6500 cild muhtelif eser mevcud olup, bunlar arasında yazma kitablar, bir çok şark ve garb müellif - lerine aid nüshası tükenen mühim eserler, ansiklopediler ve Ahmed Mithat Efendinin kendi külliyatı bulun - maktadır.

Kitablar, merhumun veresesinden 1500 liraya bazı kitabcılar tarafından satın alınmış ve teker teker satılmak üzere müzayedeye çıkarılmıştı. Satış şimdilik durdurulmuştur.

Manifatura fiatları

İç Ticaret Umum Müdürü şehrimizde geniş mikyasta tahkikat yapıyor

Şehrimizde bulunan İç Ticaret U - mum Müdürü Cahid Zamangil dün de sabahtan itibaren Manifatura İthalât Birliğinde tetkiklerine devam etmiştir. Umum Müdür, birlik azasından ve haricden bir çok kimselerin malûmatına müracaat etmiştir. Bir aralık Mıntaka Ticaret Umum Müdürü Avni Sakman da İç Ticaret Umum Müdürü tarafından davet edilmiş ve kendisinden malûmat istenmiştir.

İç Ticaret Umum Müdürü tetkiklerini yarın ikmal edecek ve Ticaret Vekiline neticeyi arzetmek üzere yarın akşam Ankaraya hareket edecektir.

Öğrendiğimize göre, manifatura fiat ve bir nispetlerinin konuluşunda itiraz celbeden noktalar, bilhassa birlik idare heyeti azalarından bazılarının elinde bulunan mallara yüksek fiat vazedilmiş olması, fiatları tenzil edilen eşyaların ya piyasada mevcud olma - yışı ve yahud satış mevsimleri bulunmayışı ve bilhassa ikinci ellerin kârları kâmilen kaldırılarak hem ithalâtçının hem de ikinci elin alabileceği kârın birinci ele hasrolunması teşkil etmektedir. Yalnız bu son iddia dahi - eğer varidse - birinci eli teşkil eden ithalâtçılara komisyon tarafından bahşedilmiş büyük bir avantaj telâkki edilmektedir.

Komisyonca yapılan tetkikler ikmal edilmeden piyasaya çıkarılmış olan altı Mıntaka Ticaret müdürünün mührile mühürlü listelerin ihtiva ettiği yüksek fiatlar tetkikatın yapıldığı şu sırada ortaya dökülmektedir. İleri sürülen iddialara göre, komisyon, 20 numara 36 inç 24 tel birinci tülbende listeden evvelki satış fiatı 12 - 12,5 kuruşken 15 kuruş, aynı tülbendin 28 tellisine 14 kuruş yerine 16 kuruş, «A» marka 31 inç 36 tellere 12,5 kuruşa satılırken 15 kuruş, çifte kenarlı tül - bendlere 13 - 13,5 yerine 15,5, 26 numaralı dört kenar ve 29 inç 37 tellere 320 kuruş yerine 375 kuruş fiat vermiştir.

Fiat murakabe komisyonunda

Fiat kontrol komisyonu dün Mıntaka Ticaret müdürlüğünde toplanarak bazı itirazları tetkik etmiştir. Bu meyanda zahire ve hayvan tacirlerinin borsaya dahil bulunan fasulye, nohud gibi bakaliye maddelerinden fiat listesinin istenmesi hakkında yaptıkları itiraz, tacirlerden bir heyetin huzurunda tetkik olunmuştur. Komisyon bu mad - deler borsada muamele gördüğünden itirazı haklı görmüştür.

Kazinolarda yapılan sıkı teftiş

Bir çok müesseselerin tarifeye riayet ettikleri anlaşıldı

İstanbul Belediyesi İstanbul kaymakamlarile emniyet âmirlerini ve ma - halli emniyet komiserlerini pazar günü kazinolarda tarife işini ve halkın şikâyetlerini tetkike memur etmiş ve bu tetkikat neticesini bir raporla Be - lediyeye bildirmelerini istemişti. Alâkadar zevat pazar günü şahid oldukları vaziyeti bildiren raporlarını Belediyeye göndermişlerdir. Bu raporlar ve hesab pusulaları tetkik edildikten sonra icab eden kararlar verilecektir. Mamafih umumî intiba son tarifenin tatbik yoluna girdiğini göstermekte - dir. Eskisi gibi plâj ve kazinolar birer soygun mahalli olmaktan çıkmıştır.

Lokantacıların Belediyeye müracaatle yeni yapılan tarifenin değiştirilmesini istedikleri doğru değildir. Zira bu tarife esasen Belediyede toplanan bir komisyonda Lokantacılar cemiyetinin murahhasının da iştirakile hazırlan - mıştır. Bu itibarla böyle bir şikâyete ihtimal verilmemekle beraber kazino ve lokanta sahiblerinden bazıları teftiş için giden memurlara tarifeden şikâyetleri olmadığını, yalnız ekalliyetlere mensub bazı müşterilerin sabahleyin gelerek bir masa işgal edip on kuruşa birer kahve içtikten sonra getirdikleri yemekleri yiyip akşam geç vakit gittiklerini söyleyerek bu suretle çalgı parasile icar bedelini vermeğe muktedir olamadıklarını, hiç olmazsa müşterinin oturabileceği müddetin de tahdidini istemişlerdir.

Belediyenin yeni tarifesi dükkân sahiblerine eski kârı vermediğinden bu vaziyet çalgıcı ve hanende piyasasında da tesirini göstermiştir. Son günlerde bir çok kimseler tarife haricinde para alan dükkân sahiblerinin isimlerini Belediyeye bildirmekte ve hesab pusulalarını göndermektedir. Bazı kazino sahibleri daha yüksek tarife tatbik edebilmeleri için sınıflarını yükseltmek üzere Belediyeye müracaat etmişlerdi. Daimî encümen, bu müracaatleri reddetmiştir. Belediye, tarifeler hakkında Daimî encümenden çıkan kararı ve kazino ve lokantaların sınıflarını gösterir cetveli tabettirip halka tevzi edecektir. Bu suretle gittiği yerin sınıfını ve içtiği meşrubata vereceği paranın miktarını halk bilmiş olacaktır.

İstanbul adliyesinde yapılan tetkikler

Adliye Vekili ve müsteşarı dün Müddeiumumilikte tetkikat yaptılar

İstanbulda bulunan Adliye Müsteşarı Selim Nafiz, dün İstanbul Adliye dairesine gelerek müddeiumumilik odasında idari bazı tetkiklerde bulunmuştur. Bu arada ticaret ve icra hâkimlerinden bazılarile görüşmüştür. Saat on bir buçukta Adliye Vekili Fethi Okyar da Adliyeye gelmiştir.

İstanbulda yapılan tetkikattan istihdaf edilen maksadın, bilhassa, mahkûm - ların ahlâkan iyileşmelerini temine yarayacak tedbirlerin derhal alınması ve adli işlerin sür'atle yürümesinin temini olduğu, bununla beraber, adliyeye aid diğer muhtelif işlerin de tetkik edildiği evvelce yazılmıştı. Dünkü konuşmalarda daha ziyade adli işlerin sür'atle yürümesinin temini noktasında durulduğu, muhakeme celselerinin ve icra muamelelerinin idarî sebeblerle talik ve teahhura uğramaması için lâzım gelen tedbirler alınmak üzere, vaziyet'in gözden geçirildiği, raslanılan mahzurların tespit edildiği anlaşılmaktadır.

ŞEHİR İŞLERİ

Halk ekmeği

Halk ekmeği için dün ikinci bir çeşni daha imal edilmiştir. Bu nümune bu gün Belediyede tetkik edilecektir.

Tarihî binalar tesbit ediliyor

Belediye İmar müdürlüğü İstanbul imar plânına göre şehrin tafsilât plânlarını hazırlarken bir taraftan da bu yollar üzerine tesadüf eden tarihî binalar Maarif Vekâleti Röleve heyeti tarafından tespit edilmektedir. Bu suretle yeni plânda bu binalar muhafaza edilebilecek şekilde yollar açılacaktır. Şimdiki halde Unkapanile Eminönü arasındaki sahada bulunan bütün tarihî binalar tespit edilmiştir.

Belediyenin alacağı otobüsler

Tramvay idaresinin İngiltereden getireceği 35 otobüs hakkında yeniden müzakereler cereyan etmektedir. İngiliz hükûmetinin bu otobüslerin imali için henüz alâkadar makamata emir vermediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Yunanistan namına Almanyada imal edilen dört otobüsün İstanbul Tramvay idaresine satılması hakkındaki teklif döviz müsaadesizliğinden dolayı kuvveden fiile çıkmamıştır. Bu müsaade temin edilirse otobüsler beşer bin Türk lirasına alınacaktır.

SIHHAT İŞLERİ

Maarif sanatoryomu tevsi edilecek

Maarif Vekâleti sıhhat başmüfettişi Celâl dün Ankaradan şehrimize gelmiştir. Dr. Celâl Valide bağındaki Maarif Prevantoryomunda bazı tetkiklerde bulunacaktır. Prevantoryoma ayrıca bir de sanatoryom kısmı ilâve edilmeğe başlanmış, bu paviyonun 60 yataklık kısmı ikmal edilmişti. Halbuki bu miktar ihtiyacı karşılamadığından Vekâlet, yatak adedini 140 a çıkaracaktır.

ECNEBİ MEHAFİLDE

Pester Lloyd gazetesinin sahibi şehrimizde

Macar Âyan Meclisi azasından ve macarca Pester Lloyd gazetesinin sahibi şehrimize gelmiştir. Bir müddet Tarabyada istirahat ettikten sonra Ankarayı ziyaret edecektir.

Siyasî icmal

İngilterenin hazırlığı

İngiltere ile Almanyanın aralarında anlaşmalarına imkân olmadığı ve ne olursa olsun dünyanın en büyük iki devletinin ergeç ölümdirim boğuşması yapacakları artık bir hakikat bulunuyor. Fakat boğuşmanın nerede başlayacağı malûm değildir. Bidayette İngilizler Büyük Britanya adasına hücum yapılacağını bekleyerek bütün kuvvetlerini burada toplamışlardı.

Daha sonra Almanların kendilerile tabii ve dostane münasebatta bulunan İrlanda serbest hükûmetinin arazisinden istifade edeceklerine Londrada ihtimal verildiğinden bu adanın doğrudan doğruya İngiltereye tâbi şimali kısmında Ulster'e asker yığılmış ve bütün adanın etrafına mayinler döküldüğü.

Şimdi de İngiltere Cebelüttarık müstahkem mevkiine bir hücum yapılacağına ihtimal vermekte ve burada İspanyanın tavır ve hareketinden şüphelenmektedir. General Franko İspanyanın Cebelüttarık üzerindeki davasından feragat etmediğini ve şimali Afrikada bir İspanyol imparatorluğu kurulacağını ahiren beyan ederek İngilizlerin şüphelerini bir kat daha artırmıştı.

İngilizler Cebelüttarıkta fevkalâde tedbirler alıyorlar. Müstahkem mevkiin ve harb limanının bulunduğu yarımadayı karaya bağlayan berzah İngilizler tarafından kazdırılmış olduğundan burası Malta gibi bir ada haline konulmuştur. Cebelüttarıktaki mecmuu on altı bin kişi olan İngiliz sivil ahali mecburi olarak buradan çıkarılmıştır. Müstahkem mevkiin iki bin kişilik muhafaza kuvveti on bine çıkarılmıştır.

İngilterenin bu askerî hazırlıkları kadar mali tedbirleri dahi vüs'ati itibarile çok mühimdir. Üç ay evvel Sir Con Simon'u istihlâf eden yeni Maliye Nazırı Kingsley Woods şimdiye kadar iki milyar İngiliz lirası tahmin olunan harb bütçesinin iki milyar sekiz yüz milyona çıkacağını ve mülkî idarenin alelâde masarifile senevî bütçenin üç milyar dört yüz altmış yedi milyon İngiliz lirası olacağını haber vermiştir. İngilterenin günlük hazine sarfiyatı on milyon İngiliz lirası olacak demektir. Yeni vergiler senevî 237 milyon liralık hasılat verecektir.

Yeni bütçenin açığı iki milyar yüz yedi milyon İngiliz lirası olacağına nazaran yüzde altmışı bulacaktır.

Şimdiye kadar İngiltere sıkı tasarruf ve istikrazlarla açığını kapatmıştı. Karşılıksız evrakı nakdiye çıkarılmak suretile enflasyon yapılmaması için halkın bütün varlığile istikrazlara ve tasarrufa iştirak eylemesi lâzım gelmektedir.

İngiltere harbi mali cihetten idame edebilmek için ihracata devam eylemesi ve dahildeki sarfiyatı kısarak artıracağı eşyayı yabancı memleketlere satmak mecburiyetinde bulunduğu bir daha parlamentonun dikkatine vazedilmiştir.

İngiltere şimdilik üç membaa güvenmektedir. Biri haricdeki altınlarıdır. İkincisi kendi tebaası elindeki ecnebi memleketlere aid teşebbüslerin esham ve tahvilâtıdır. Üçüncüsü de Hindistanın ve dominyonların İngiltere piyasasında sattıkları eşyanın bedellerinin bakiyesidir.

Muharrem Feyzi TOGAY

Yerinde bir karar

Sıhhiye Vekâleti, bütün kazalara doktor gönderecek

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti, hiç bir kazamızın doktorsuz ve eczanesiz kalmaması için yeni bir takım tedbirler almaktadır. İlk tedbir olarak Leyli Tıb Talebe Yurdunda oturup da, mecburi hizmetlerini yapmak istemediklerinden tazminat teklifinde bulunan talebelerin talebleri kabul edilmiyecek ve behemehal bu hizmetleri yaptırılacaktır. Bundan başka belediye, hususî idare ve sermayesinin yarısı devlete aid olan hastanelerde vazifesi olan serbest doktorların bu vazifelerine nihayet verilecektir. Bu suretle büyük şehirlerde bulunan doktorların sıhhî teşkilâtı bulunmıyan kazalara gitmeleri temin edilecektir. Buralarda belediye ve hükûmet hekimlikleri bu doktorlara verilecektir.

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti küçük sıhhat mekteblerini de takviye edecek, buralarda ortamekteb mezunlarından alınan talebeler beş senelik bir tahsil görecekler, mezunlar doktor bulunmıyan kazalara gönderilecektir.

IKTISAD

Altın fiyatları düşüyor

Altın fiatlarında tekrar bir sukut başlamıştır. Dün altın satış fiatı 20,75 liraya kadar düşmüştür.

Almanyaya yapılacak ihracat

Evvelce yazdığımız maddelerden başka Almanyaya ihrac olunmak üzere İstanbula 250,000 liralık paçavra, 220,000 liralık taze balık, 75,000 liralık peynir, 50,000 liralık balmumu, 40,000 liralık keten ve 50,000 liralık halı hissesi verilmiştir.

Bir tavzih

Elâzığda bir müddet gazetemizin mu habirliğini yapmış olan Bahri Turgud gazete ve müessesemizle hiçbir alâka ve münasebeti kalmamış olduğunu görülen lüzum üzerine tavzih ederiz.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

MÜTEFERRIK

Yeni İzmir Valisi şehrimizde

Yeni İzmir Valisi Fuad Toksal Ankaradan şehrimize gelmiştir. Fuad Toksal bir muharririmize ,beş gün kadar İstanbulda kaldıktan sonra İzmire gideceğini söylemiştir. Mumaileyh dün vilâyete gelerek Vali muavini Hüdaiyi ziyaret etmiştir.

Nafıa Vekili dün şehrimize geldi

Nafıa Vekili General Ali Fuad Cebesoy dün sabahki trenle Ankaradan şehrimize gelmiştir. Vekil, öğleden evvel İstanbul Nafıa müdürlüğüne gelmiş, Vilâyet tarafından yaptırılan yollar hakkında Nafıa müdürü Bedriden izahat aldıktan sonra Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdarı ziyaret ve öğle yemeğini birlikte Yolcu salonu lokantasında yemişlerdir. Vekil, bu gün vilâyet dahilinde Nafıa müdürlüğü tarafından yapılan yolları teftiş ettikten sonra Trakyaya giderek Trakya yollarını ve İstanbul - Edirne asfalt şosesini teftiş edecektir. Nafıa Vekilile birlikte Vekâlet Yollar umum müdürü Muttalib de şehrimize gelmiştir.

Beden terbiyesi mükellefiyeti

Beden terbiyesi mükellefiyeti kanununa tevfikan bu mükellefiyete tâbi tutulacakların miktarının tespitine başlanılmıştır. Ayrıca müstahdemini beş yüzden fazla olan müesseselerde bunun için teşkilât yapacakları gibi her kazada da bir genclik kulübü açılacak ve buradaki gencler bu kulüblere giderek mevcud sporlardan birini seçerek onun üzerinde çalışmak mecburiyetinde bulunacaklardır.

Polis teşkilâtı yapılacak kazalar

Dahilive Vekâleti, yeniden 14 kazamızda polis teşkilâtı yapmağa karar vermistir. Buralara Polis enstitüsünden yetisen gencler tayin edilecektir. İleride imkân nispetinde bütün kazalarda emniyet teşkilâtı kurulmasına karar verildiğinden, kazalar nüfus sayılarına göre sıraya konmaktadır.

Kadastro umumî müdürü Edirneye gitti

Tapu ve Kdastro müdiri umumisi Halid Ziya Türkkan refakatinde müfettiş Refik Halid Erüren ve Mustafa Dramur olduğu halde Trakya kadastrolarını tetkik etmek üzere dün akşam Edirneye gitmiştir.

LIMANDA

Yeni bir serseri mayin

Kilyos sahilinde yeni bir serseri mayin görülmüştür. Bu mayinin imhası için de bir müfreze gönderilmiştir. Son zamanlarda Karadeniz boğazı dışında bu şekilde serseri mayinler görülmektedir. Bunların bir müddet evvel Karadenize bazı memleketlerin döktüğü mayinlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Kalb sektesinden ölüm

Tünelde Kuledibinde oturan Salamon, evinde birdenbire ölmüştür. Muayenede kalb sektesinden öldüğü tespit edilmişse de, ölenin oğlu: «Babam, bir tramvaya binmekte iken tramvay durmadı, bu yüzden sarsıldı ve yere düştü. Ölümünün sebebi budur» diye müracaatte bulunmuştur. Bunun üzerine cesed Morga kaldırılmıştır.

Küçük hikâye

Hastabakıcı kız

Nakleden: Rüveyde Sinanoğlu

Ona ilk rasladığım dakikadanberi, Noemi daima hoşuma gitmişti. Bir apartımanda oturuyorduk. Benim annemden başka kimsem yoktu; onun da bir kız kardeşi vardı.

Güzel, canlı ve tatlı bir yüzü vardı. Hoşuma gidiyordu. Bir gün merdivende karşılaştığımız zaman bunu ona söylemedimdi. Yüzüme karşı gülmüştü. Ben bundan müteessir oldumdu.

Kendisi bir şirkette memurdu. Onun için sabah akşam kendisine ya sokakta, ya merdivende raslardım. Ben kendisini selâmlayınca o acele mukabele eder, konuşmıyayım diye hemen yüzünü çevirirdi. Kendisini rahatsız etmezdim. Anlamıştım ki bir rüyanın içinde, nasıl olduğunu tahayyül edemediğim bir yüzün içinde kaybolmuş yaşayordu.

Bir akşam onu, kapımızın önünde bir taksiden inerken gördüm. Yüreğim burkuldu. Arabanın içinde o tahayyül edemediğim yüzü görmüştüm; erkek, kapalı, hemen hemen zalim bir yüz. Sonra otomobil uzaklaştı; akşamın koyu gölgeleri onu yuttu.

***

Ondan sonra Noemi'yi artık selâmlamadım bile. Benim için onu hayalleri ve emellerile rahat bırakmaktan başka ne kalmıştı ki?..

Zamanla hatta artık onu düşünmez de olmuştum.

Sonra muharebe çıktı. Ben tecil edilecek bir vazifede idim. Fakat harb ilerledikçe odamın havası, dairemdeki büromun havası kararmaya başladı. Yavaş yavaş sokaklarda, bütün şehirde karardı. Bütün muharebeden uzak insanları buralarda tutan kimbilir ne güzel şeyler vardı? Ben bunların arasında bir Noemi'yi görebiliyordum. O da kendisini selâmlamamdan memnun görünüyordu.

Gönüllü yazıldım. Teğmen ünifor - mamı giydiğim gün merdivende Noemi'ye rasladım. Ben gene selâmlayacaktım. O durup sordu:

— Siz de mi gidiyorsunuz?

— Gideceğim. Geç bile kaldım. Arkasında ne bir kadın, ne bir çocuk bırakmıyacak olan bir erkeğin vatan vazifesi biricik vazifedir. Geç bile kaldım.

Noemi gözlerimin içine uzun uzun baktı; sonra birdenbire kollarını açtı, beni kucakladı, yanaklarımdan öptü, üst kat merdivenlerde kayboldu.

Biliyordum: O bende vatanın çocuğunu, cepheye gitmek üzere olan askeri, belki de bir daha dönmiyecek olan erkeği öpmüştü.

***

Bir müddet yaralı dönmüştüm. Evde anneme Noemi'yi sordum. İyi imiş, hep beni soruyormuş. Nitekim o akşam geldi. Sanki daha güzelleşmişti. Karşı karşı epey oturduk. Bana güzel şeyler söyledi.

Bir ara cesaret edip nişanlısını sordum. Birden yüzünü çalı gölgesine benzer bir bozuk renk sardı. Başını eğdi.

— Bunu konuşmayalım, dedi, bir türlü evlenmeye karar veremiyor. Ondan korkmaya başladım; çünkü kendisini anlayamıyorum. Bahsi açsam «vakit var.» diyor. Karanlık bir adam. Onun bu karanlığında sevgim buna - lıyor.

Ağladığını sesinde duyuyordum. Titrediğini de görmüştüm. Bu adam onu mes'ud edemiyordu; bu aşikârdı. Kendisine, «ona söyle, ısrar et!» demek istedimdi. Fakat bir şey söyleyemedim. Az sonra da Noemi sapı üstünde solmuş bir çiçek gibi üzülmüş, kalktı gitti.

Ertesi günü onu sokakta gördüğüm zaman:

— Noemi, dedim, neden şunu evlenmeye sevketmiyorsun? Israr et!

— Ben gidiyorum, dedi. Yüzünde acı bir gülümseme vardı.

— Nereye?

Yüzünü yüzüme kaldırdı:

— Hastabakıcı yazıldım, dedi. Arkasında ölmeye mahkûm bir sevgi bırakacak olan bir kadının yapabileceği en büyük vazifeyi üzerime aldım.

Yorgun ve ağır, merdivenleri çıkarken konuşuyordu. Birinci kat sahanlığında durdu. Başımı iki elile tuttu. Alnımdan öpmek isteyordu; anlamıştım. Lâkin ben onu sardım. Fakat onu göğsümde ince, uzak ve ermiş duydum.

***

İki ay sonra yeni bir yara ile kanlı sağanağın içinden döndüğüm zaman, annem, komşuda, Noemi'lerde imiş. Doğru oraya gittim. Annem beni daha derin bir şefkatle bağrına bastı. Noemi'nin annesinin gözlerinde katılaşıp kalmış bir ıstırab vardı sanki? Etrafıma bakındım. Noemi'ye o kadar benzeyen Klara, kız kardeşi, gözlerini benimkilerden kaçırdı; karşıda, duvarda, önünde bir demet taze çiçek duran bir resme takılı kaldı.

Klara ağlayordu. Annesi de, annem de ağlayorlardı. Gözümün ilişti ği her şey ağlayordu. Ben de. Yalnız, bir uzak hastane köşesinde, beyaz esvabları ve beyaz bonesile ölüp giden Noemi karşımızda tatlı, melek kadar masum gülümsüyordu.

Avam Kamarasında bu günkü içtima

İngiliz Başvekili Çörçilin bir nutuk söylemesi muhtemel

Londra 29 (a.a.) — Reuter'in diplomatik muharririnin bildirdiğine göre, Avam Kamarasında yarın harici siyaset meseleleri hakkında mühim bir müzakere yapılacaktır. Bu müzakerenin alenî bir celsede mi yoksa gizli bir celsede mi cereyan edeceği henüz tetkik olunmaktadır. Bu hususta bu ana kadar bir karar verilmemiştir.

Bu müzakere esnasında Çörçil'in söz alması beklenmektedir. Eğer söz alırsa, Çörçil, Başvekil sıfatile harici siyaset meseleleri üzerinde ilk nutkunu söyliyecektir.

Bu müzakerelerden evvel, Ekonomik Harb Nazırı Dalton, ablukayı daha müessir bir hale sokmak için alınması düşünülen yeni tedbirler hakkında mühim beyanatta bulunacaktır. Sanıldığına göre, Dalton, gemilerin harb kaçağı nakletmediklerine dair İngiliz konsoloslukları tarafından verilen vesikalar sisteminin genişletileceğini bildirecektir. Bu tarzda bir tedbir, ablukanın icrasını basitleştireceği gibi, diğer taraftan bitaraf ticareti de kolaylaştıracak ve bir miktar harb gemisinin başka işlerde kullanılmasını mümkün kılacaktır.

Çörçil «Zafere kadar harb» düsturunu teyid ediyor

Londra 29 (a.a.) — Arjantin müttefiklere muzaheret komitesi reisinin mesajına verdiği cevabda Churchill şu beyanatta bulunmuştur:

«— Müttehid bir imparatorluğun yardımile Nazi tahakkümüne ve bütün cihan için ifade ettiği manaya karşı mücadeleye; zaferin istihsaline kadar devam etmek azmindeyiz.» û

Ege mıntakasında hasad faaliyeti

İzmir 29 (a.a.) — Vilâyet dahilindeki çiftçiler bu sene harmanlarını on beş güne kadar tamamen kaldırmış olacaklardır. Bunun için iktıza eden bütün tedbirler alınmıştır. Ziraat Vekâletinin Bergamada selektörü oradaki hububat tohumluklarını 1 ağustostan itibaren temizleyip ilâçlamağa başlayacaktır. Bu sene o havalide ekilen bütün tohumluklar temizlenmiş ve ilâçlanmış olacaktır.

Başvekâlet Muhasebe müdürlüğü

Ankara 29 (Telefonla) — Vergi Temyiz komisyonu azalığından Cemal Yorulmaz Başvekâlet Muhasebe müdürlüğüne tayin edildi.

Emniyet müfettişleri arasında

Ankara 29 (Telefonla) — Erzurum mıntakası birinci sınıf emniyet müfettişliğine Şerif Nimet, Eskişehir emniyet müdürlüğüne Emniyet Umum Müdürlüğü kadrosundan Nazmi, İstanbul emniyet âmirliğine Niğde âmiri Tevfik, İstanbul âmirliğinden Tahsin Niğde emniyet âmirliğine, İstanbul âmirlerinden Süleyman Sırrı ikinci sınıf polis müfettişliğine tayin edildiler.

İstanbul radyosu

Ankara 29 (Telefonla) — İstanbul radyosunun eylûl başında çalıştırılması mukarrerdir. İcab eden tesisat bu zamana kadar yapılacaktır. İstanbul radyo müdürlüğüne eski müdür Aziz Esenbel tayin edilmiştir.

Ankara Hukuk Fakültesi profesör kadrosunda değişiklik

Ankara 29 (Telefonla) — Ankara Hukuk Fakültesi profesörleri kadrosunda bazı değişiklikler yapılacağı anlaşılıyor. Profesörler, okuttukları derslerin kitablarını fakülteye vermeğe mecbur tutulacaklardır. Ayrıca bir yabancı dil dersi de ihdas edilmiştir. Fakülte tedrisatı Cebecideki yeni binada yapılacaktır.

Ticaret Vekili Ankaraya döndü

Ankara 29 (Telefonla) — Çukurova müstahsillerile temaslardan sonra Ticaret Vekili Nazmi Topçoğlu bu gün tayyare ile şehrimize döndü.

Yugoslav ticaret heyeti resmî temaslara başladı

Ankara 29 (Telefonla)— Şehrimize gelen Yugoslavya Ticaret heyeti bu gün resmî temaslara başladı.

Dericiliğin inkişafı için tedbirler alınıyor

Ankara 29 (Telefonla) — Memlekette yetişen derilerin ıslahına ve dericiliğin inkişafına müteallik tedbirler alınıyor. Ziraat Enstitüsünde bir dericilik şubesi (kursu) kurulmaktadır. Ayrıca bir deri sergisinin tanzimi tasavvur ediliyor.

Birmanya'nın «Hürriyet bloku»

Rangon 29 (a.a.) — Hali hazırda muhaliflerin reisi olan eski Başvekil Bamaw, Mümessiller Meclisi azalığından istifasını vermiş olduğunu bildirmistir Mumaileyh, bütün faaliyetini Birmanyanın «hürriyet bloku» namile maruf olan hareketine hasredeceğini ilâve etmistir.

Bamaw, geçenlerde Mandalay'da toplamış olan konferans tarafından bu hareketin «diktatörü» tayin edilmişti.

Çemberlayn hasta

Londra 29 (a.a.) — Öğrenildiğine göre, Chamberlein, kendisine bir ameliyat yapılmak üzere bir hastaneye girmiştir. Chamberlein, 15 gün kadar vazifesine devam edemiyecektir. Maamafih işine daha evvel başlaması da muhtemeldir

Londra 29 (a.a.) — «Reuter» Çemberlayn'in bugün girdiği klinik tarafından bu akşam neşredilen bir bültene nazaran barsak tıkanması ârâzından ameliyatı muvaffakiyetle neticelenmiştir. Hastanın ameliyattan sonra hali memnuniyet vericidir İki üç haftaya kadar Çemberlayn'in iş başına geçebileceği tahmin edilmektedir.

Holanda mücadeleye devam edecek

Kraliçe Vilhelmine millete hitaben bir nutuk söyledi

Londra 29 (a.a.) — Kraliçe Wilhelmine dün gece İngiliz radyolarının yeni Holanda servislerini açarken söylediği hitabede ezcümle demiştir ki:

«— Düşmanın anavatanı işgal etmesine rağmen, Holanda, hür ve mes'ud bir istikbal güneşi doğuncaya kadar harbe devam edecektir. Sevgili bayrağımız, denizlerde ve şark ve garbdaki Holanda İmparatorluğunda dalgalanmaktadır. Müttefiklerimizle yanyana, cesur askerlerimiz, mücadeleye devam ediyorlar. Anavatanın başına gelen felâkette sempatisinin bu derece parlak bürhanlarını veren denizlerasırı imparatorluğu, fikri ve hislerile bize şimdiye kadar hiç bir zaman bu derece sıkı surette merbut olmamıştı. Sarsılmaz bir birlikle, hürriyetimizi, istiklâlimizi ve bütün arazimizi müdafaaya azmetmiş bulunuyoruz.»

Bir Rus tayyaresi Rumen topraklarına inmeğe mecbur oldu

Moskova 29 (a.a.) — Ukrayna tayyaresinin yaptığı uçuş hakkında aşağıdaki tebliğ neşredilmiştir.

Ukrayna 28 temmuz saat 6.30 da Santehursk havalisinde uçmuştur. Hava şartları çok gayrimüsaiddi. Uzun saatler tayyare kalın fırtına bulutları arasında kendisine yol açmağa çalışmış ve kuvvetli rüzgârla mücadele etmiştir. Bu vaziyet mühim miktarda benzin sarfına sebeb olmuştur.

Bu vaziyeti nazarı itibara alan komisyon uçuşa nihayet verilmesine karar vermiş ve tayyare İssakovo'da (İshokçe) karaya inmiştir. Tayyarenin vaziyeti ve mürettebatının sıhhati iyidir.

Ruzvelt, kongreye askerlik için yeni bir kanun projesi verdi

Vaşington 29 (a.a.) «Reuter» — Ruzvelt bu gün kongreye bir kanun projesi teklif etmiştir. Bu proje, millî muhafız ve ihtiyat zabitlerinin filen talim ve terbiyelerine teşebbüs edilebilmek maksadile hazırlanmıştır. Âyanda okunan tezkeresinde Ruzvelt, bu gibilerin, modern teçhizatı kullanmakta mümarese sahibi olur olmaz sivil hayata iade edileceklerini bildirmektedir.

Ruzvelt son günlerde kongrede millî muhafızları icabında silâh altına çağırmak mezuniyetini taleb ettiğini hatırlatmakta, fakat bu salâhiyetin kâfi olmadığı kanaatinde bulunduğunu ilâve etmektedir.

Slovakya kabinesinde tadilât

Presburg 29 (a.a.) — D.N.B bildiriyor:

Slovakya Reisicumhuru Tiso, Hariciye Nezaretini Başvekil Tuka'ya tevdi eden ve Sanomach'ı Dahiliye Nazırı nasbeyleyen bir emirname imzalamıştır. Sanomach'ın yeniden Hlinka muhafızlarının başkumandanlığını deruhde eylemesi beklenmektedir.

Hâdiseler arasında

Son perdeden evvel

Tiyatroda, büyük dramın son perdesinden evvel koridorda gezinirken, alâkanızı piyesin neticesi üstüne saplayan tecessüsünüzün verdiği sabırsızlığı biraz tadil etmek için, çok defa onu şiddetlendirmekten başka faydası olmıyan bazı tahminler yaparsınız. Merakınız bir kaç hedefin peşindedir: Kahramanlardan hangisinin muzaffer çıkacağını, hangi fikrin antitezini devirerek ayakta kalacağını ve hangi ihtirasın hangi nihaî safhalardan geçerek emeline kavuşacağını düşünürsünüz. Müellifi tanıyorsanız, evvelki piyeslerinin, tanımıyorsanız, bu dramda, evvelki perdelerinin malûmlarından son perdenin meçhulüne çıkan kıyas köprüsünde ihtiyatla yürürsünüz. İhtiyatla, çünkü daima bir sürpriz ihtimaline karşı, herhangi bir muayyen netice için taahhüd altına girmemek dirayetine sahibsiniz.

Şimdi, Avrupadaki büyük dramın son perdesinden evvelki tecessüsün ve sabırsızlığın heyecanını yaşıyoruz. Artık neticelerin neticesile temas edeceğimiz günler uzak değil. Müellifi ve eski piyeslerini de pek iyi biliyoruz: Avusturya vodvili, Südetler komedisi, Bohemya ve Moravya faciası... Şimdiki dört perdelik büyük dramın ilk üçü de gözlerimizin önünden geçiyor: Polonya perdesi. Norveç perdesi, Holanda - Belçika - Fransa perdesi. Allah için söylemek lâzımsa bundan evvelki piyeslerin de, bundan evvelki perdelerin de, belki tez değil, çünkü bu bir telâkki meselesidir, fakat tasavvur, tertib ve inşa bakımından olduğu kadar, dekor, mizansen ve temsil bakımından da, zerre kadar kusursuz yazıldığına ve falsosuz oynandığına şüphe yoktur. Fakat ne de olsa istikbalin meçhulünde uyuklayan son perdenin müthiş bir falsoyla kapanması ihtimalini kabul edenler de pek çok.

Gözlerimiz, iplerini tarihin çekeceği bu perde üstünde. Kulaklarımız kirişte. Avrupanın koridorlarında, perdenin açılacağını haber verecek top sesini bekleyerek, sinirli ve sabırsız, dolaşıyoruz. İçimizde tarihin en büyük dramının sonuna şahid olmağa hazırlananların merakı ve gururu var.

PEYAMİ SAFA

Başvekilimiz Ankarada

Ankara 29 (a.a.) — Başvekil Dr. Refik Saydam bu sabah eksprese bağlanan hususî vagonla şehrimize avdet etmiştir.

İstasyonda Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Vekiller, Halk Partisi umumî kâtibi Dr. Fikri Tuzer, Halk Partisi yüksek erkânı, pek çok meb'uslar, Hariciye Vekâleti erkânı, Divanı Muhasebat ve Devlet Şûrası reisleri ve sair bir çok yüksek zevat tarafından istikbal edilmiştir.

Zelzele felâketzedeleri için verilen iane

Ankara 29 (Telefonla) — Şark vilâyetlerindeki zelzele felâketzedeleri için 26-7-940 tarihine kadar Kızılay umumî merkezine 5.284,503 lira 12 kuruş yatırılmıştır. Bundan başka 249 sterlin ve 7 bin dolar da gönderilmiştir.

BU GÜNÜN MESELELERİ

İtalya ve yeni Fransa

Gazette de Lausanne'dan

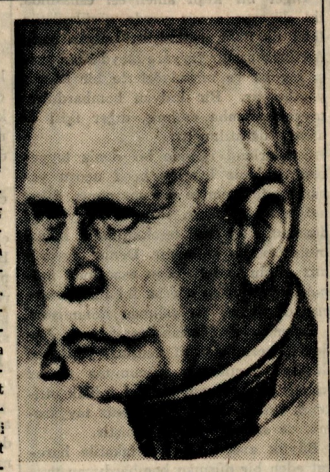

Mareşal Petain

Fransanın, mağlûbiyeti ferdasında kabul ettiği rejim, eski müesseseleri, geniş mikyasta bir değişikliğe uğratmıştır. Fakat, galiblerin, bu yenilik karşısında hâlâ itimadsızlık beslediklerini, mihver gazetelerinin neşriyatı açıkça göstermektedir.

Gerçi mihver matbuatı, Fransa siyasetinde husule gelen tebeddülü memnuniyetle kaydetmekte ise de, yeni bir ana yasanın kabulü, eski hataların tekrar ortaya çıkmasına karşı kâfi bir teminat teşkil etmiyeceğini de ilâve eylemektedir. Bu gazeteler, Fransız anayasasındaki tebeddüllerin bugüne kadar nazariyat sahasında kaldığını, yeni yasanın mahiyeti ancak tatbikat sahasında belli olacağını, Vichy'de ilân edilen ıslahatın, yeni devrin alâmetini kâfi derecede taşımadığını söylüyorlar.

Bu hususta, asıl bariz vasfı taşıyan, İtalyan gazeteleridir. Bunların mütaleasına göre, Mareşal Petain'in ihdas ettiği siyasî sistem kâfi derecede inkılâbcı bir rejim değildir, yani hür ve parlmanter, demokrasi idealinden, azimkârane ayrılmış değildir. İlân edilen tadilât muvakkattir. 1789 ideolojisi ipka edilmiştir. Eski zihniyet ölmemiştir. Bu iddialara delil olarak yeni Hariciye Nazırı Baudoin'in bir Amerikalı gazeteciye verdiği beyanatta «Fransa demokrat kalacaktır» dediğini, eski Başvekil Herriot'nun «cumhuriyetin müsavat prensiplerine dokunulmamalıdır» tarzında bir noktai nazar müdafaa ettiğini ileri sürüyorlar.

Binaenaleyh, Romadaki kanaat şudur ki, Vichy'de yapılan inkılâblar bir perdeden ibarettir, arkasında, yalnız üçüncü cumhuriyete mahsus içtihatlar, ideller, menfaatler değil, «harbden mes'ul ve mihver devletlerine düşman kuvvetler» kımıldanmaktadır.

Popolo di Roma gazetesi, bu hususta yazdığı bir yazıda, Fransız parlmantarizminin sahneden çekilmediğini, orkestra şefleri değişmişse de, müziğin aynı müzik olarak devam ettiğini söylüyor. Berlinden Corriere Della Sera gazetesine gelen bir muhabir mektubunda, Fransada, faal bir yahudi aleyhtarlığı görülmesine işaret edilmekte; Popolo di Roma, «Masonluk, her zamankinden fazla bir teyakkuz içinde» demektedir.

Stampa gazetesi de, Fransız anayasası, bütün gizli cemiyetlerin ilgasına dair bir maddeyi ihtiva etmediği müddetçe, Fransız inkılâbının samimiyetine inanılamıyacağını iddia ediyor.

Diğer İtalyan gazeteleri, Cihan Harbinin ferdasında, müttefiklerin İkinci Guillaume ile onun siyasetini idare edenler hakkında tatbik edilecek muamele etrafında gürültüler kopardıklarını hatırlattıktan sonra, gerek imparatorun ,gerek Bethmann Hollwege'in, Weimar anayasası tatbik mevkiine girmeden evvel derhal uzaklaştırıldıklarını kaydetmekte, şimdi, aynı şekilde hareket etmek sırası Fransaya geldiğini söylemektedirler.

Bu gazeteler şöyle yazıyor: «Gerçi, Mareşal Petain hürmete ve takdire lâyıktır. Hatta, Mareşalın hayatında Hindenburg'un hayatile, garib bir muvazilik vardır. Fakat, Tannenberg harbi galibi, Almanyanın devlet reisliğini kabul ederek iktidar mevkiine geldiği zaman hâdiseler, bir çok tehlikeli politikacıyı sahadan uzaklaştırmış bulunuyordu. Fransa şimdi Hindenburg devrinde bulunuyor fakat Ebert'ler, Scheideman'lar, Wells'ler, Eisner'ler, Liebknecht'ler, yani millî felâketin müsebbibleri, fazla miktarda hâlâ muhafaza ediliyor. Verdun galibinin yanıbaşında, dün bir taraftan hırsile takbih ettiklerini bu gün kabul eden pek çok insan var. Bunun içindir ki, onların bu ceffelkalem kanaat değiştirmelerine hiç kimse inanamaz.

Mihver matbuatının şikâyet ettiği diğer bir nokta da, Vichy inkılâblarının, Fransa tarafından yapılan alelâde bir diplomasi manevrası olmasıdır. Bu matbuata göre, Fransanın maksadı totaliter devletleri kazanmak, mes'uliyetlerin bütün yükünü taşımaktan kurtulmak ve yumuşak bir sulh muahedesi yapmaktır.

Hulâsa, yeni Fransanın, harbin siyasî cephesini tasfiye edecek olan kararlar üzerinde tesir icra edeceğinden endişe duyulmaktadır. Müteaddid gazeteler, bu hususta neşrettikleri yazılarda, Fransa rejimi totaliter veya faşist olsun olmasın, alacağı siyasî şeklin: Fransanın bu harbde yüklendiği ağır mes'uliyetleri kat'iyyen hafifletmiyeceğini söylemektedir.

Görülüyor ki bütün tenkidler menfidir. Hiç bir gazete, Fransadaki inkılâbların, İtalyaya ve İtalyan ricaline göre, nasıl olması lâzım geldiğine dair hiç bir fikir ileri sürmüyor. Ne Roma, ne Berlin, bu hususta kendi noktai nazarlarını zorla kabul ettirmek istemiyorlar. Fransanın, dahilde, münasib gördüğü şekilde bir nizam kabulünde serbest olduğu, rejim meselesinin ancak kendisine taallûk ettiği kaydedilmekle beraber, totaliter devletlerin galebesinden sonra, faşist rejimin Avrupada hâkim olacağı da ilâve olunuyor.

Binaenaleyh, Fransadan, inkılâblardan ziyade, eski tarz parlmantarizmin, seçim usulünün ve demokrasinin haricinde, yani cumhuriyet prensiplerinin ve mevcud kanunların haricinde bir ihtilâl bekleniyor.

Ne olursa olsun, Roma, Fransadaki dahilî vaziyetin inkişafını devamlı bir dikkatle takib ediyor. Fakat, esas olan noktai nazar, bu inkişaf nasıl bir şekil alırsa alsın, mes'uliyetlerin baki kalacağı merkezindedir. Fransa faşist olursa, bunun memnuniyetle karşılanacağına şüphe olmamakla beraber, bu değişikliğin, mağlûba terettüb eden mecburiyetleri ortadan kaldıramıyacağı tasrih edilmektedir.

Corriere Della Sera diyor ki: «Fransa, istediği kadar totaliter devletler cephesine iltihak etsin, hesablar silinmiyecektir ve görülecektir.»

(Gazette de Lausanne)

Ziraat Vekilinin tetkikleri

Konya 29 (Hususî muhabirimizden) — Ziraat Vekili Muhlis Erkmen bu gün Ordu müfettişliği, Kolordu kumandanlığını, Belediyeyi, Partiyi, Ticaret Odasını, Borsayı ve buğday silosunu ziyaret etti. Ticaret Odasile Borsada istihsalin artırılması ve istihsal masraflarının azaltılması esasları üzerinde tetkiklerde bulundu. Yarın Yarma nahiyesi, Karaman, Çumra kazalarındaki hasad vaziyetini tetkik edecektir.

Egede bulunan eski eserler

İzmir 29 (a.a.) — İzmir müzesi müdürü Foça, Menemen ve Selçuk havalisinde ve Kuşadasında çıkan bazı eski eserleri tetkik için yaptığı seyahatten avdet etmiştir. Gerenköy, Ulucak ve Belevinde çıkan eserlerin Roma ve Bizans devirlerine aid eserler olduğu anlaşılmıştır. İçlerindeki bazı küçük parçalar İzmire getirilmiştir. Menemenin Suzbeyli köyünde de bir tarla kazılırken mermer bir levha üzerine kabartma olarak hakkedilmiş bir İran süvari cengâverinin heykeli bulunmuştur.

Bu eserin Dârânın Anadolu istilâsı devirlerine aid olduğu zannedilmektedir. Araştırmalar esnasında Çamlıkta da aralarında bir güneş saati, kabartma bir kadın ve oturmuş bir erkek heykeli bulunan mermer eserler bulunmuştur. Bunlar da Selçuk müzesine sevkedilmiştir.

İzmirde sıcaklar

İzmir 29 (a.a.) — Dün gene yakıcı bir sıcak bütün İzmiri kaplamıştı. Halk plâjlara ve dağlara yayılmıştır. Gece esnasında da sıcak bütün şiddetile devam etmiştir.

Torbalıda Hava Kurumuna yardım faaliyeti

İzmir 29 (a.a.) — Torbalıdan gelen haberlere göre orada Hava Kurumuna yardım için büyük bir gayret sarfedilmektedir. Bilhassa kadınlar arasında da mühim bir faaliyet başlamıştır. Bu iş için teşekkül eden yardım kolu bir hafta içinde Torbalı kazasında 477 kadın aza kaydetmiştir. Köylerde de aynı gayret gösterilmektedir. Şimdiye kadar köylerde 1700 erkek, 800 kadın aza kaydolunmuştur.

HEM NALINA HEM MIHINA

Taksilerden şikâyet

Pazar günü akşamı, saat on birde, Büyükdereden otomobille şehre dönmek istedim. Boş bir taksiye yanaştım; şoför sordu:

— Nereye gideceksiniz?

— Şişliye.

— Taksime kadar giderseniz götürürüm; yoksa gidemem.

— Ne demek? Müşterilerin istedikleri yere gitmek mecburiyetinde değil misiniz? Beni Şişliye götüreceksiniz?

— Hayır, müşterim var; gidemem.

Müşterisi olan taksinin «serbest» işaretini indirmesi lâzımdı; halbuki bununki «serbest» vaziyetinde idi. Demek ki müşterisi yoktu; fazla para alabilecek bir müşteri bekleyordu. Yürüdüm; yanımdaki arabaya binmek istedim.

— Nereye gideceksiniz?

— Şişliye.

— Taksimetrenin yazdığından fazla para isterim.

Bu şoför, ötekinin söylemediğini açıkça söylemiti.

— Fazla para istemeğe hakkınız yok. Beni götürmeyeceksiniz.

— Müşterim var; gidemem.

Baktım ki şoförler belediye nizamlarına hiç riayet etmiyorlar. Her ikisinin de numarasını aldım ve istemiye istemiye Büyükdere karakoluna verip şikâyet ettim.

Geçen perşembe akşamı, aynı Büyükdereden galiba aynı arabalardan birine, önünden geçerken «buyurun beyim» diye hemen kapıyı açan şoförün ricakâr davetile binmiş ve nizamî hakkını vermiştim. Bu sefer, pazar olduğu için, fırsattan istifadeye kalkışmışlardı. Yolda, başka bir taksiye rasgeldim; bunun dürüst şoförü beni alıp Şişliye getirdi ve fazla bir şey istemeden hakkını alıp gitti.

Bu, bir tek vak'a değildir; geçenlerde orta büyüklükte iki bavulla Galata rıhtımından bindiğim bir otomobilin şoförü, kendisine saatin yazdığından 15 kuruş fazla verdiğim halde, bavullar için 25 kuruş daha vermem lâzım geldiğini iddia etti; bana kanundan, nizamdan bahsetti. İstediği 25 kuruşu verdim, numarasını aldım; o zaman parayı geri vermek istedi; almadım, fakat benzin pahalandı, yazıktır; diye şikâyetten vazgeçtim.

Bir iki gün sonra bir akşam, saat onda, bir şoför, gece zammı istedi. Gece zammının cari olduğu saatte bile bundan vazgeçerek müşteri aradıkları halde, bu şoför, benden haksız olarak zam isteyordu; vermedim. Israr etti; numarasını almak isteyince söylene söylene gitti.

Bir ay içinde, dört defa böyle nizamsız talebler karşısında kaldım, Şunu da ilâve edeyim ki şoförlerin içinde, kendiliklerinden ücretin kesirlerini istemiyenlere de rasgeldiğim çoktur.

Ankara taksilerinde fazla para istemek gibi nizamsızlıklara, müşterilere karşı nezaketsiz ve mütecaviz muamelelere asla tesadüf etmiyoruz. Hatta bir defasında, benzin fiatlarının artması üzerine Belediyece yapılan zammı, dalgınlıkla vermeği unuttuğum halde, şoför istemedi bile. Ankaradaki disiplini, İstanbulda neden tesis edemiyoruz? Anlıyamadığım nokta budur.

Bu münasebetle şunu da söyliyeyim ki Şişliden İstanbula işleyen otobüslere, ne vakit binsem, bir sürü bahanelerle öküz arabası gibi ağır yürüyorlar; şurada burada durup müşteri bekliyorlar. Şikâyet eden yolcular, bileteçi veya şoförden

— Acele işin varsa, otomobile bin!

gibi bir de azar işitiyorlar.

Medenî bir şehre, bu gibi haller yaraşmaz. Belediyemiz, şoförlerin haklı taleblerini ve şikâyetlerini nazarı itibara almalı; fakat, buna mukabil, onlardan, belediye nizamlarına azamî riayet ve hürmet istemelidir. Halk, şoförlerle böyle mütemadiyen çekişecek olduktan sonra taksimetreye ne lüzum var? Ankara taksilerinde disiplini, nezaketi temin eden usul neyse, İstanbulda da aynen tatbik edilmelidir. Taksilere gece zammı ve saire hakkında küçük bir de tarife konulmalıdır. Kıymetli Emniyet müdürümüzden bunu bekliyoruz.

Amerikalıların müdafaa tedbirleri

[Baştarafı 1 inci sahifede]

lan İngiltere dahi bu kararın isabetinden şüphe edemez.»

Arjantinle Honduras'ın talebleri

Havana 29 (a.a.) — Panamerikan konferansındaki Arjantin delegesi Leopold Mello, Avrupa müstemlekeleri hakkındaki mukavelenin diğer memleketler mutalebatına mevzu teşkil eden müstemlekelere şamil olmadığını bildirmiştir. Bu arazi, Honduras Cumhuriyetinin kendisine aid olduğu iddiasında bulunduğu İngiliz Honduras'ile Arjantinin aidiyet iddiasında bulunduğu İngiliz Falkland adalarıdır.

Mukavele mucibince bütün imza eden devletlerin azasından mürekkeb bir idarî komisyon teşkil edilecektir.

Mukavele Amerika cumhuriyetlerinin üçte ikisi tarafından imza edilince meriyete girecektir.

Konferans bu gün yapılacak bir umumî celseden sonra kapanacaktır.

Ecnebi tahvilâtın vaziyeti

Nevyork 29 (a.a.) — Âmme hidematı işlerinde sermayeleri ecnebi sermayeleri eline düşmek tehlikesi gösterenlerin, Amerikan milletleri tarafından idare edilmelerine dair Şili devletinin Panamerikan konferansında yapmış olduğu teklifin, bu işletmelerdeki Fransız veya İngiliz sermayelerinin ecnebi hükûmetleri eline geçmesi tehlikesine karşı bir tedbir teşkil etmekte olması muhtemeldir.

New-York Times gazetesinin Havanadan aldığı bir malûmata nazaran, Sili heyeti murahhasası Avrupalılar ellerinde bulunan Arjantin demiryolları aksiyonlarının anî olarak Almanların ellerine geçmesi halini derpiş eylemiştir.

İran Elçisi Berlinde

Berlin 29 (a.a.) — Yeni İran büyük elçisi Nuri Esfendiyari, refikasile beraber dün akşam Berline gelmiştir.

Yeni silâhlar

Stratosfer uçuşları

Muharebenin bundan sonraki sürprizleri ancak havalarda görülebilecektir

Bir havacılık mütehassısımız yazıyor

Almanlar tarafından İngiltereye karşı büyük bir taarruz yapılacak olursa, stratosfer tayyareleri, kullanıldıkları takdirde mutlaka mühim bir sürpriz yapacak meziyettedirler. Fakat bu nevi tayyarelerin gerek her iki hasım tarafından ve gerek yalnız biri tarafından istimal edilip edilmiyecekleri henüz bilinememektedir. Müdafaa veya taarruz için hizmete konuldukları takdirde kendi nevilerinden olmıyan tayyarelerin bunların elinden kolayca kurtulabileceğine ihtimal verilemez. Sebebi basittir: Stratosfer tayyareleri 15-16 bin metroya kadar yükselebileceklerinden tayyare dafii toplarile bunlara karşı birşey yapabilmek imkânsızdır. Çünkü dafi topların menzili 12 bin metroyu pek geçmemektedir. Diğer nevi tayyarelerden bazılarının azamî pâlfonu (yani irtifaı) da 11 ilâ 12 bin metro arasındadır. Bir tayyare kendisinden 600 - 800 metro yükseğinde uçan diğer bir tayyareye karşı tamamen âcizdir. Halbuki üst taraftaki tayyare alt taraftakini -eğer diğeri kadar sür'ati haizse- mutlaka tepeler.

Bu iddiayı teyid etmek için meşhur Fransız tayyarecisi Fonck'un harikulâde addedilen muvaffakiyetlerinin sebeblerini şerhetmek kâfidir.

Fonck muvaffakiyetlerinin sebeblerini soran Science et Vie muharririle konuşurken: «Harbi Umumideki muvaffakiyetlerimi tayyaremin faik sür'atile, plâfon bakımından tefevvukuna borcluyum. Düşman tayyarelerinin baskınına uğradığım zaman yükselerek kaçardım. Bu suretle takibden kurtulup da hâkim bir vaziyet ihraz edince bu defa hücum eder ve altıma isabet eden tayyareyi tepelerdim. Takibime koyulan 25-30 düşman tayyaresinden, bu tarzda 10 ve 15 tanesini bir arada düşürdüğüm bir kaç defa vaki olmuştur.» demiştir.

Şimdi tayyarecilerin piri olan bu büyük havacının sözlerine dikkat edilecek olursa, düşman tayyarelerini tepelemekte muvaffakiyetin esası, pilotluk meziyetlerile birlikte tayyarenin haiz olacağı üstün sür'at ve üstün irtifadır. Bu iki üstünlüğü temin etmek bütün cihan havacıları için değişmez bir gayedir. Maamafih bir tayyarenin faikiyet temini için haiz olması lüzumlu vasıflarından bir üçüncüsünü seri hareket kabiliyeti teşkil ederken bunun ihmal olunmaması lâzımdır.

Stratosfer tayyareleri, üstün sür'at ve üstün irtifa şartlarını haiz bulunduklarından hiç şüphe yoktur ki 11 bin metrodan fazla yükselemiyen diğer tayyarelere ölüm saçacaklardır. Bu tayyareleri, şimdiki imal şartlarına nazaran, bir nevi avcı tayyaresi olarak istimal etmek zarureti vardır. Çünkü bunların motör kuvveti 3000 - 3500 beygir arasında, hatta bazan daha yüksek bulunduğundan, alacakları benzin ve yağ hamulesi, kendi cirimlerine nazaran pek fazla olduğu cihetle, taşıyabilecekleri silâh bir kaç mitralyözden ibaret olabilecektir. Hatta bomba taşıyabilecekleri bile şüphelidir. Belki (50) kiloya kadar bomba hamulesi alabilirler. Ancak bunun için hayli tekemmül ettirilmiş olmaları lâzımdır.

Stratosfer tayyarelerinin bugünkü terakki derecesi hakkında sarih malûmatımız yoktur. Zaten harb esnasında bu gibi terakkiler ancak muharebelerde ekseriya bir sürpriz suretinde tecelli ve tebarüz eder.

Bununla beraber, bir sene evvel İtalyan hava miralayı Biezzi 17850 metroluk bir irtifaa yükselerek dünya rökorunu kırmıştı. Fakat stratosfer tayyarelerine binmek ve bunları idare etmek, diğerleri gibi basit bir mesele değildir. Başta elbise mühimdir; Biezzi tecrübelerinde yumuşak bir dalgıç elbisesi giymişti. Bu elbisenin boyun tarafında madenî bir çember vardı. Dalgıç başlığı bu çember üzerine hava sızmaz bir surette vidalanmıştı. Elbisenin kendisi de havanın sızmasına mâni bir şekilde yapılmıştı. Elbisenin havası bir miktar boşaltılarak 5000 metroluk irtifadaki bir hava tazyikına muadil bir tazyika vazedilmişti. Başlığa, tayyare yükseldikten sonra, hava tazyik aletleri vasıtasile 5000 metre irtifadaki tazyika muadil bir tazyika vazedilmiş ve oksijen ilâvesile ıslah edilmiş bir havayı havi küçük bir hazineden ayarlı olarak hava gelmekte idi. Bundan başka motörün iştialini de, hava tazyikına mahsus aletten yani kompresörden gelen ve deniz sathındaki tazyika muadil addedilecek derecede bulunan bir tazyiki havi ve oksijenle beslenmiş bir hava temin etmekte idi ki bu sayede motörün havadaki kuvveti deniz sathındaki kuvvetine yakın bir raddede tutulabilmek kabil olmuştu.

Stratosfer tayyarelerinin pervaneleri de diğer tayyarelerinkinden daha büyük olduğu gibi pervane palaları daha geniştir. Bu palalar tayyare yükseldikçe, ya otomatik bir surette ve yahud pilot tarafından, istenildiği kadar, içeriden hususi tertibat vasıtasile bükülmektedir. Sebebi ise havanın mukavemeti azaldıkça dövdüğü havaya, palaların daha geniş bir satıh arzetmesidir. Eğer böyle yapılmasa hem motör adeta çılgınca dönerek çabuk yorulur ve hem de tayyarenin yol alamaması ve pervanenin bir boşluk teşkil etmesi gibi mahzurlar meydana gelir. Bu sebebden pervane palaları, yükseliş nispetinde, havanın daha fazla mukavemetine maruz kalacak derecede bükülmek lâzım gelmektedir. Bu cihetler bugünkü stratosfer tayyarelerinin büyük bir kısmında temin edilmiştir.

Sözü geçen sebeblerle, gereken şartlara uygun bir stratosfer tayyaresi, diğer nevi tayyareleri korkutacak müthiş bir silâhtır. Bu itibarla Almanların veya İngilizlerin, ilerideki istilâ veya taarruz muharebelerinde mütekâmil stratosfer tayyareleri kullanarak cihanı bir sürpriz karşısında bırakmaları mümkündür ve kanaatime göre bundan sonraki sürprizler ancak havalarda görülecektir. ***